

MERIJEN KRONIN

**Sto
godina**
*Leni
i
Margo*

Prevela
Nevena Andrić

■ Laguna ■

Naslov originala

Marianne Cronin

THE ONE HUNDRED YEARS OF LENNI AND MARGOT

Copyright © Marianne Cronin 2020

First published in Great Britain in 2020 by Doubleday an
imprint of Transworld Publishers

Translation copyright © 2021 za srpsko izdanje, LAGUNA

Tekst pesme *How Deep Is The Ocean* na strani 74 napisao je
Irving Berlin.

Tekst pesme *Starry Eyed* na strani 151 napisali su Erl Šuman
i Mort Garson.

Tekst pesme *I Fought The Law* na strani 171 napisao je Soni
Kertis.

**Sto
godina**

*Leni
i
Margo*

PRVI DEO

Leni

KAD NEKO KAŽE „terminalan“, ja pomislim na aerodromski terminal.

Zamišljam veliku salu za predaju prtljaga i overu karata, visoku tavanicu i staklene zidove, uniformisano osoblje koje čeka da mu kažem ime i podatke o letu, a onda me pitaju jesam li se sama pakovala, putujem li sama.

Zamišljam bezizražajna lica putnika koji gledaju u monitore, porodice koje se grle i obećavaju da će se još videti, da ovo nije poslednji put. I među njima zamišljam sebe: kofer se kotrlja za mnom po sjajno uglačanom podu lako kao da lebdi, a ja zagledam monitore u potrazi za odredištem.

Moram silom da se otrgnem od ovih maštarija i podsetim samu sebe kako se ono „terminalan“ ne odnosi na terminale i aerodrome, barem kad sam ja u pitanju.

Sad su počeli da govore „životno ograničavajući“. „Deca i mladi oboleli od životno ograničavajućih bolesti...“

Medicinska sestra to pažljivo izgovara dok objašnjava da u bolnici sada postoji savetovalište za mlade pacijente s „terminalnim“ oboljenjima. Onda počne da zamuckuje, sva se zacrveni. „Izvini, htela sam da kažem *životno ograničavajućim*.“

Želim li da se prijavim? Mogao bi psiholog da mi dođe do kreveta ili da ja odem u naročito savetovalište za tinejdžere. Sad tamo imaju i televizor. Čini se da su mogućnosti beskrajne, ali za mene taj izraz nije ništa novo. Na ovom aerodromu sam provela mnogo dana. Godine.

A ipak, još nisam odletela.

Začutim načas i posmatram gumeni sat koji joj naopачke visi, prikačen za džep na grudima. Ljulja se dok ona diše.

„Hoćeš da te upišem? Psihoterapeutkinja Don je stvarno divna žena.“

„Hvala, ali ne. Trenutno idem na neku drugu terapiju.“

Ona se namršti i nakrene glavu. „Stvarno?“

Leni i sveštenik

OTIŠLA SAM DA se upoznam s Bogom, pošto to spada među retke aktivnosti ovde. Kažu: kad umreš, umro si zato što te je Bog pozvao k sebi, pa sam pomislila: daj da se unapred upoznamo i završimo s tim. Takođe, čula sam da je osoblje u zakonskoj obavezi da te pusti u bolničku kapelu ako si vernik, a meni se nije propuštala prilika da vidim prostoriju u kojoj još nisam bila, i da *pritom* upoznam i Svevišnjeg.

Sestra koju nikad ranije nisam videla – kose crvene kao višnja – uhvatila me je podruku i povelala me kroz hodnike mrtvih i umirućih. Gutala sam svaki nov prizor, svaki nov miris, svaku rasparenu pidžamu koja bi se prošetala pored mene.

Moglo bi se reći da smo Bog i ja u komplikovanim odnosima, recimo. Kako ja to shvatam, on je kosmički bunar želja. Nekoliko puta sam ponešto zatražila, a on je povremeno isporučio robu. Inače – tišina. Ili, kako mi se čini u poslednje vreme, možda sam sve to vreme *mislila* da Bog ćuti, a on je zapravo ćutke sipao još smeća u moje telo – smeća koje ću otkriti tek mnogo godina kasnije – kao neko potajno „j*bi se“ upućeno meni zato što sam se usudila da ga preispitujem. Zakopano blago ostavljeno samo za mene.

Kada smo stigli do vrata kapele, nisam se oduševila. Očekivala sam otmen gotički luk, ali umesto toga sam naišla na teška siva vrata s četvrtastim prozorima od mlečnog stakla. Pitala sam se šta će Bogu neprovidni prozori. Šta on to radi unutra?

Nova sestra i ja uteturasmo se u tišinu s druge strane vrata.

„O“, reče on, „zdravo!“

Imao je šezdesetak godina, a na sebi je nosio crnu košulju, pantalone i beli okovratnik. I delovao je srećno da ne može srećnije biti.

Salutirala sam. „Vaša milosti.“

„Ovo je Leni... Pitera?“ Nova sestra se okrenu ka meni u potrazi za potvrdom.

„Peterson.“

Ona mi pusti ruku i blago dodade: „Ona je s *Majskog odeljenja*.“

Bio je to najpažljiviji način da se tako nešto saopšti. Valjda je mislila da treba upozoriti čoveka, pošto je izgledao uzbuđeno kao dete na Božić kad dobije vozić upakovan s velikom mašnom, a ona mu je zapravo donela polomljen poklon. Neka se on vezuje za njega ako hoće, ali točkovi već spadaju i ta stvarčica verovatno sledeći Božić neće dočekati.

Skinula sam kesu za infuziju sa onog čuda na točkovima s kog je visila i pošla prema njemu.

„Vratiću se za sat vremena“, reče mi nova sestra, a onda je rekla još nešto, ali ja je nisam slušala. Umesto toga sam buljila uvis, odakle je dopiralo svetlo i sjaj u svim zamislivim nijansama ružičaste i ljubičaste zasipao moje dužice.

„Je l' ti se sviđa vitraž?“, upita on.

Krst od smeđeg stakla, smešten iza oltara, osvetljavao je celu kapelu. Iza krsta su se blistali uglasti komadi stakla, lila, ljubičasti, roze i ciklama.

Čitav vitraž kao da je goreo. Svetlost se rasipala po kapeli, klupama i našim telima.

Strpljivo je sačekao pored mene dok nisam rešila da se okrenem ka njemu.

„Leni, drago mi je što smo se upoznali“, reče. „Ja sam Artur.“ Rukovao se sa mnom, i – što mu služi na čast – nije se trgnuo kada je prstom dodirnuo mesto gde mi se braunila zariva pod kožu.

„Hoćeš li da sedneš?“, upita on i pokazao na redove praznih klupa. „Veoma mi je drago što smo se upoznali.“

„To ste već rekli.“

„Jesam li? Izvini.“

Vukući stalak za infuziju za sobom, stigla sam do klupe i zategla pojas bademantila. „Prenesite Bogu da se izvinjavam što sam u pidžami“, rekoah kad sam sela.

„Upravo si mu sama rekla. On uvek sluša“, reče otac Artur i sede pored mene. Pogledah naviše, u krst.

„Pa, reci mi, Leni, šta te danas dovodi u kapelu?“

„Razmišljam da kupim polovni be-em-ve.“

Nije znao šta da kaže na to, pa je uzeo Bibliju s klupe pored sebe, prelistao je ne gledajući u stranice i opet je spustio.

„Vidim da ti se... ovaj, sviđa ti se vitraž.“

Klimnuh glavom.

Usledi stanka.

„Imate li vi pauzu za ručak?“

„Molim?“

„Ma ništa, samo sam se pitala je l' morate da zaključate kapelu i idete u kantinu kao svi ostali ili možete da ostanete ovde kad ste na pauzi?“

„Ja, ovaj...“

„Prosto, deluje mi malo bezobrazno otići na pauzu za ručak ako ste već po ceo dan na pauzi.“

„Na pauzi?“

„Pa sedite po ceo dan u praznoj crkvi, nije kao da se ubijate od posla, jelda?“

„Nije uvek ovako prazno, Leni.“

Pogledah ga da vidim jesam li mu povredila osećanja, ali nisam bila sigurna.

„Subotom i nedeljom održavamo misu, sredom po podne čitamo Bibliju deci, i imamo više posetilaca nego što možeš da zamliš. Ljudi se plaše bolnice; lepo je biti negde gde nema doktora i sestara.“

Nastavih da razgledam vitraž.

„I, Leni, jesi li rešila da nas danas posetiš iz nekog naročito razloga?“

„Ljudi se plaše bolnice“, rekoh, „lepo je biti negde gde nema doktora i sestara.“

Mislim da se nasmejao.

„Hoćeš li da te ostavim na miru?“, upita on, ali nije zvučao uvređeno.

„Ne baš.“

„Želiš li da pričamo o nečem određenom?“

„Pa, ne.“

Otac Artur uzdahnu. „Hoćeš li da ti pričam o svojoj pauzi za ručak?“

„Može, hvala.“

„Na pauzi sam od jedan do jedan i dvadeset. Jedem sendvič od belog hleba, s jajetom i salatom od matovilca, isečen na trougliće; pravi mi ga žena koja mi sprema kuću. Kancelarija mi je tamo, kroz ona vrata“ – on pokaza – „i treba mi petnaest minuta da pojedem sendvič i još pet da popijem čaj. Onda opet izađem. Ali kapela je uvek otvorena, čak i kad sam ja u kancelariji.“

„Je l' vas plaćaju za to?“

„Niko me ne plaća.“

„Otkud vam onda pare za tolike sendviče od jaja i matovilca?“

Otac Artur se nasmeja.

Neko vreme smo sedeli u tišini, a onda on opet progovori. Za jednog sveštenika, nije se osećao baš prijatno kad se čuti.

Pomislila bih da će u tišini Bog dobiti priliku da nam obznani svoje prisustvo. Ipak, otac Artur kao da je nije voleo, pa smo pričali o ženi koja mu sprema kuću, gospođi Hil, i kako mu uvek pošalje razglednicu sa odmora, a onda je, kad se vrati, iskopa iz gomile pristigle pošte i zakači je na frižider. Pričali smo o tome kako se menjaju sijalice na svetiljci iza vitraža (postoji tajni prolaz pozadi). Pričali smo o pidžamama. I svejedno što je delovao umorno, kad je nova sestra došla po mene, rekao mi je kako se nada da ću opet doći.

Mislim da se svejedno iznenadio kad sam se sutra po podne pojavila u čistoj pidžami, ovog puta bez infuzije. Glavna sestra Džeki nije bila baš oduševljena što idem drugi dan zaredom, ali sam je dugo gledala u oči i tanušnim glasićem rekla: „Meni bi mnogo značilo.“ A ko može odbiti dete na samrti?

Kada je Džeki doviknula da me neka sestra povede hodnikom, pojavila se ona nova. Ona s višnja-crvenom kosom koja joj je skroz-naskroz odskakala od plavog mantila. Radila je na Majskom odeljenju samo nekoliko dana i nije joj bilo baš lako, naročito ne u blizini aerodromske dece; očajnički je želela potvrdu da dobro radi svoj posao. Dok smo hodnikom išle ka kapeli, pomenula sam koliko je vešta kao pratilja. Mislim da joj se to dopalo.

Kapela je opet bila prazna ako ne računamo oca Artura, koji je, odeven u dugu belu odoru preko crnog odela, sedeo na klupi i čitao. Ne Bibliju, nego neku knjigu A4 formata s jeftinim povezom i svetlucavim plastificiranim koricama. Kada je Nova Sestra otvorila vrata i ja zahvalno ušla za njom, Artur se nije odmah osvrnuo. Nova Sestra pusti da se vrata zatvore za nama, i kad su tresnula, on se okrenu, stavi naočare i osmehnu se.

„Svešteniče, ovaj... prečasnij?“ , zamuca Nova Sestra. „Ona, ovaj, Leni je zatražila da provede ovde sat vremena. Je l' može?“

Artur zatvori knjigu na krilu.

„Naravno“, reče.

„Hvala vam, ovaj, vikare...?“, reče Nova Sestra.

„Oče“, šapnuh ja. Ona iskrivi lice i zacrvene se – u nijansi različitoj od kose – a onda ode bez reči.

Otac Artur i ja smo se smestili na istu onu klupu. Boje vi- traža bile su divne kao i juče.

„Danas opet prazno“, rekoh. Čuo se i odjek.

Otac Artur ne reče ništa.

„Je l' pre bila veća gužva? Znafe već, kad su ljudi bili reli- giozniji?“

„I *sad* je gužva“, reče on.

Okrenuh se prema njemu. „Sami smo ovde.“

Očigledno nije mogao da prizna to sebi.

„Ako vam se ne priča o tome, nema veze“, rekoh, „sigurno vas je sramota. Mislim, kao da ste napravili žurku, a niko vam nije došao.“

„Je l' to isto?“

„Jeste. Mislim, sedite tu u svojoj najlepšoj haljini za žurke, s tim divnim našivenim groždem i svim tim, a...“

„Ovo je odežda. Nije haljina.“

„Dobro, odežda. Sedite tu, u *odeždi za žurke*, postavili ste za ručak...“

„Leni, ovo je oltar. I nije to ručak, to je pričešće. Hristov hleb.“

„Što, neće da deli s drugima?“

Otac Artur me je samo pogledao.

„To je za nedeljnu službu. Ne jedem sveti hleb za ručak i ne ručam na oltaru.“

„Naravno da ne, jedete jaje i matovilac u kancelariji. Za- pamtila sam.“

„Tako je“, reče on, pomalo ozaren zato što sam zapamtila nešto o njemu.

„Elem, sve ste spremili za žurku. Imate muziku“ – pokazah na nesrećni kasetofon sa CD plejerom, koji je stajao u uglu, a pored njega i uredno naslagani diskovi – „i ima dosta mesta za sve.“ Pokazah na redove praznih klupa. „Ali niko ne dolazi.“

„Na moju žurku?“

„Jeste. Po ceo dan, svaki dan, pravite isusovsku žurku i niko vam ne dolazi. Sigurno vam je grozno.“

„Pa... ovaj... Možeš i tako na to da gledaš.“

„Izvinite ako vam stajem na muku.“

„Ne staješ mi na muku, Leni, ali ovo stvarno nije žurka. Ovo je hram za pobožne.“

„Da. Ma znam, samo hoću da vam kažem da vas razumem. I ja sam jednom slavila rođendan, kad sam imala osam godina i baš sam se bila preselila u Glazgov iz Švedske. Mama je pozvala svu decu iz odeljenja, ali skoro niko nije došao. Doduše, tad je mama još slabo govorila engleski, pa je vrlo moguće da su otišli negde drugde s poklonima i balonima i čekali da počne proslava. To sam ja bar sebi govorila.“

Zastadoh.

„Reci“, kaza on.

„I dok sam tako sedela na trpezarijskim stolicama koje je mama poređala ukrug i čekala da neko dođe, bilo mi je užasno.“

„Baš mi je žao“, reče on.

„E pa, to vam kažem. Znam koliko je bolno kad vam niko ne dođe na žurku. Samo sam htela da kažem da mi je žao. Ali vi to ne priznajete, a ja mislim da ne treba tako. Ne možete rešiti problem dok se ne suočite s njim.“

„Ali *stvarno* je puno, Leni. Puno je zato što si ti tu. Puno je *božjeg duha*.“

Samo sam ga pogledala.

On se promeškolji na klupi. „Pored toga, malo samoće nije naodmet. Ovo je možda mesto namenjeno vernicima, ali takođe i mesto puno mira.“ On pogleda naviše, u vitraž. „Volim kad mogu nasamo da popričam s pacijentima; tako im se potpuno posvetim i, nemoj pogrešno da me shvatiš, Leni, ali možda Gospod želi da se baš tebi posvetim u potpunosti.“

Na to sam se nasmejala.

„Mislila sam na vas za vreme ručka“, rekoh. „Jeste li danas opet jeli jaje i matovilac?“

„Jesam.“

„I?“

„Divno, kao i uvek.“

„A gospođa...?“

„Hil, gospođa Hil.“

„Jeste li ispričali gospođi Hil šta smo pričali?“

„Nisam. Sve što ovde kažeš je poverljivo. Zato ljudi toliko vole da dolaze. Mogu da kažu ono što misle a da ne brinu ko će za to posle čuti.“

„Znači, ovo je ispovest?“

„Nije, ali ako hoćeš da se ispovediš, lako ćemo se dogovoriti.“

„Ako ovo nije ispovest, šta je onda?“

„Šta god ti želiš da bude. Ova kapela je tu da bi bila ono što je tebi potrebno.“

Osmotrla sam redove praznih klupa, električni klavir ispod bež prekrivača koji ga je štitio od prašine, pano s prikacenom Isusovom slikom. Kad bi ovo mesto moglo da bude bilo šta – šta bih ja poželeva da bude?

„Volela bih da ovo bude mesto gde dobijaš odgovore.“

„Može to da bude.“

„Može li? Može li religija ikad zapravo da odgovori na neko pitanje?“

„Leni, Biblija nas uči da ti Hrist može pokazati put do odgovora na *svako* pitanje.“

„Ali može li da odgovori na neko pravo pitanje? Iskreno mi kažite. Možete li da mi odgovorite na pitanje, ali da mi ne kažete da je život zagonetka, da je Bog tako hteo, ili da će mi se odgovori s vremenom ukazati?“

„Zašto mi ne postaviš pitanje, pa ćemo zajedno da vidimo kako nam Bog može pomoći da pronađemo odgovor.“

Zavalih se na klupi i ona škripnu. Škripa se zaorila čitavom prostorijom.

„Zašto umirem?“

Leni i njeno pitanje

DOK SAM POSTAVLJALA pitanje, nisam gledala u oca Artura; umesto toga sam gledala u krst. Čula sam kako on polako ispušta vazduh. Sve vreme sam mislila da će mi odgovoriti, ali je uporno samo disao. Pomislila sam da možda nije ni znao da umirem. Ali, razmatrala sam, sestra mu je rekla da sam s Majskog odeljenja, a nikog na Majskom odeljenju ne čeka dug i srećan život.

„Leni“, reče on blago posle nekog vremena, „to pitanje je krupnije od svih drugih pitanja.“ On se zavali i klupa opet zaškripa. „Znaš, čudno je to, češće me pitaju *zašto* nego što me bilo šta drugo pitaju. *Zašto* je uvek teško pitanje. Umem da se snađem s *kako*, sa *šta* i s *ko*, ali *zašto* – to se ne mogu čak ni pretvarati da znam. Kad sam tek počeo da radim ovaj posao, pokušavao sam da odgovorim.“

„Ali sad više ne?“

„Mislim da taj odgovor nije u mojoj nadležnosti. Samo on može na to odgovoriti.“ On pokaza ka oltaru kao da iza njega čuči Bog, odmah tu, izvan mog vidnog polja, i sluša.

Mahnuh rukom prema njemu u smislu: „Eto, lepo sam vam rekla.“

„Ali to ne znači da odgovora nema“, kaza on brzo, „samo da je taj odgovor kod Boga.“

„Oče Arture...“

„Da, Leni?“

„U životu nisam čula takvu baljezgariju. Ja umirem! I došla sam kod ovlašćenog božjeg zastupnika i postavila mu jedno zaista važno pitanje, a vi me šaljete da se ipak obratim njemu? Kod njega sam već probala, ali nisam dobila odgovor.“

„Leni, odgovori nam ne dolaze uvek u vidu reči. Oni mogu imati najrazličitije oblike.“

„E pa, što ste mi onda rekli da je ovo mesto gde se mogu naći odgovori? Što mi niste iskreno rekli: 'Dobro, slušaj, biblijske teorije imaju svojih rupa, odgovore ti ne možemo dati, ali imamo lep vitraž'?“

„Ako bi dobila odgovor – šta misliš, kako bi glasio?“

„Možda bi mi Bog rekao da hoće da me ubije zato što ne umem da se skrasim i idem mu na živce. Ili je možda pravi bog u stvari Višnu, pa je besan kao pas zato što nisam ni probala da mu se pomolim, nego traćim vreme kod vašeg hrišćanskog Boga. Ili možda Bog ne postoji i nikad i nije, a celim kosmosom upravlja kornjača koja nema ni najblažeg pojma šta radi.“

„Da li bi se ti onda osetila bolje?“

„Verovatno ne.“

„Da li ti je neko nekad postavio pitanje na koje nisi znala odgovor?“, upita otac Artur.

Morala sam priznati da se divim tolikoj njegovoj smirenosti. Stvarno je umeo da okrene pitanje naglavačke. Očitao nisam bila prva koja besno raspreda na temu „zašto umirem“. Zbog toga sam se na neki način osetila manje jedinstveno.

Odmahnuh glavom.

„Grozno je to, znaš“, nastavi on, „kad moram da govorim ljudima kako ne znam odgovor koji oni žele. Ali to ne znači da ovo nije mesto gde se mogu naći odgovori – samo to možda nisu odgovori koje očekuješ.“

„Recite mi onda, oče Arture, onako na prvu loptu. Kako glasi odgovor? Zašto umirem?“

Artur uperi u mene svoje blage oči. „Leni, ja...“

„Ne, samo mi recite. Molim vas. Zašto umirem?“

I baš kad sam pomislila da će mi reći kako bi odgovor od srca predstavljao kršenje crkvenog protokola, on prede rukom po sivim čekinjama brade i reče: „Prosto je tako.“

Ili sam se ja namrštila ili je on zažalio što sam mu na prevaru izvukla nešto iskreno, pošto nije mogao da pogleda u mene. „Odgovor koji znam, jedini koji znam“, kaza, „jeste da umireš zato što umireš. Ne zato što je Bog rešio da te kazni ili zato što te je zapostavio, nego naprosto umireš. To je deo tvoje priče baš kao što si i ti sama njen deo.“

Posle duge stanke Artur se okrenu prema meni. „Razmišljaj o tome ovako. Zašto si živa?“

„Zato što su moji roditelji imali seksualne odnose.“

„Nisam te pitao *kako to* da si živa, pitao sam zašto. Zašto uopšte postojiš? Zbog čega si živa? Čemu služi tvoj život.“

„Ne znam.“

„Mislim da isto važi i za umiranje. Ne možemo znati zašto umireš kao što ne možemo znati ni zašto živiš. Život i smrt su za nas potpuna tajna, i ni jedno ni drugo ne možeš spoznati dok i jedno i drugo ne uradiš.“

„Poetski od vas. I ironično.“ Protrljala sam mesto na ruci gde se do juče nalazila braunila. Za njom je ostao bol. „Jeste li ono čitali neki verski tekst kad sam ušla?“

Artur podiže knjigu koju je imao pored sebe. Bila je žuta sa spiralnim povezom, otrcanim ivicama i masnim slovima – Auto-atlas Velike Britanije.

„Tražite svoje stado?“ , upitah.

Kad je Nova Sestra došla po mene, pomislila sam da će se Artur baciti pred nju na zemlju i izljubiti joj stopala ili vrišteći izleteti

kroz tek otvorena vrata, ali umesto toga je strpljivo sačekao dok sam ja došla do vrata, pružio mi letak i rekao kako se nada da ću opet doći.

Da li zato što je tako drsko odbijao da viče na mene, zato što je oklevao da prizna da ga nerviram ili zato što je u kapeli bila tako fina hladovina, ali dok sam uzimala letak, znala sam da ću doći opet.

Sačekala sam sedam dana. Htela sam da mu dam vremena da pomisli kako verovatno neću više svraćati. Onda, baš kad se on navikne na usamljenički život u praznoj kapeli, bam! Eto mene, polako se gegam prema njemu u svojoj najlepšoj roze pidžami i sledećom rundom preispitivanja hrišćanstva spremnom, na gotovs.

Ovog puta me je valjda kroz one neprovidne prozore spazio kako dolazim hodnikom, pošto mi je otvorio vrata, pridržao ih dok sam prolazila i rekao: „Zdravo, Leni, pitao sam se kad ću te videti“, i sve u svemu pokvario moj teatralni ulazak svim prisutnima.

„Pravila sam se da neću doći da biste me se zaželeli“, reko mu.

On se osmehnu Novoj Sestri. „Koliko dugo ću danas uživati u Leninom društvu?“

„Jedan sat“ – ona se osmehnu – „prečasni.“

Nije je ispravio, nego joj je pridržao vrata dok sam ja kloparala između klupa. Ovog puta sam odabrala mesta u prvom redu da bi me Bog lakše zapazio.

„Smem da sednem?“, upita otac Artur i ja klimnuh glavom. On sede pored mene.

„I, Leni, kako si jutros?“

„I nisam tako loše, hvala na pitanju. A vi?“

„Ne pominješ da je kapela prazna?“ On pokaza po prostoriji.

„Ma ne. Kad ovde bude još nekoga pored nas, to će biti vredno pomena. Ne želim da se stidite svog posla.“

„Baš lepo od tebe.“

„Možda neko treba malo da vas izreklamira?“

„Da me izreklamira?“

„Aha, znate već, da se bavi marketingom: posteri, oglasi i tako to. Da se pročujete. Tako će se klupe popuniti, a vi ćete imati zaradu.“

„Zaradu?“

„Aha, trenutno niste čak ni na nuli.“

„Leni, ja ne naplaćujem dolazak u crkvu.“

„Znam, ali kako bi se Bog samo oduševio kad biste imali finu gužvicu u crkvi i istovremeno počeli da mu zarađujete malo para.“

On mi uputi čudan osmeh. Primetila sam miris nedavno ugašenih sveća, pa mi se sve činilo da se tu negde sigurno krije rođendanska torta.

„Mogao da vam ispričam jednu priču?“, upitah.

„Naravno.“ On sklopi šake.

„Kad sam bila u školi, stalno sam trčkala za jednom grupom devojčica, i izlazile smo po Glazgovu. Postojao je neki baš skup noćni klub za koji niko nije imao para. Ispred nikad nije bilo reda, ali se po crnim plišanim konopcima i vratima ofarbanim u srebrno videlo da je sigurno nešto posebno. Sa obe strane vrata je stajao po izbacivač, svejedno što niko nikad nije ulazio ni izlazio. Mi smo znale samo da ulaz košta sedamdeset funti. Govorile smo sebi da je preskupo, ali kad god prođemo tuda, bile smo sve radoznalije. Morale smo da saznamo zašto je tako skupo, šta ima unutra. Pa smo se dogovorile i štedele smo i ponele smo lažna dokumenta i ušle smo. I znate šta je bilo?“

„Šta?“

„To je bio striptiz-klub.“

Otac Artur diže obrve, pa ih onda spusti kao da ga je malo sramota, kao da se brine hoću li od njegovog iznenađenja pomisliti da je zanimanje ili uzbuđenje.

„Nisam siguran da shvatam pouku priče“, reče on.

„Hoću da kažem: bilo je skupo, pa smo zato mislile da вреди ući. Ako biste naplaćivali ulaz, možda bi se ljudi zainteresovali. Mogli biste i izbacivače da postavite.“

Artur zavrte glavom. „Leni, uporno ti govorim, u kapelu dolazi dosta sveta. Provodim mnogo vremena u razgovoru s pacijentima i njihovim porodicama. Ljudi često dolaze kod mene, ali prosto...“

„Samo ja prosto uvek slučajno naiđem kad nema nikog?“

Otac Artur pogleda u vitraž; praktično sam čula njegov unutrašnji monolog – kako traži od Boga snage da ne zavrišti. „Jesi li razmišljala o onome o čemu smo pričali kad si bila prošli put?“

„Malo.“

„Postavila si mi neka dobra pitanja.“

„Vi ste meni dali odgovore koji mi ništa ne znače.“

Usledi stanka.

„Oče Arture, da li biste možda uradili nešto za mene?“

„Šta želiš da uradim?“

„Možete li da mi kažete jednu istinu, jednu kul istinu, čisto za promenu? Ne nešto uvijeno u crkvene oblande ili lepo sročeno – samo nešto za šta u svojoj srži znate da je istina, čak i ako vas boli, čak i ako bi vas šefovi otpustili kad bi saznali da ste mi to rekli.“

„Moji šefovi, kako ti kažeš, jesu Isus i Gospod Bog.“

„E pa, oni vas sigurno neće otpustiti – oni baš vole istinu.“

Mislila sam da će mu trebati više vremena da se seti nečeg istinitog. Pretpostavljala sam da će morati da se čuje s nekim papom ili đakonom i proveri sme li tek tako šakom i kapom da deli istinu bez zvaničnih uputstava. Ali baš pre nego što je stigla Nova Sestra, on se okrenu prema meni kao da mu je neprijatno. Kao neko ko se sprema da preda poklon, a uopšte nije siguran da će se ovaj dopasti primaocu.

„Hoćete li mi reći nešto istinito?“, upitah.

„Hoću“, reče on. „Leni, rekla si da bi volela da je ovo mesto gde se mogu naći odgovori i... pa eto, i ja bih voleo da je ovo mesto gde se mogu naći odgovori. Da znam odgovore, ja bih ti ih rekao.“

„To sam već znala i sama.“

„Onda, možda ovo“, kaza on. „Stvarno sam se nadao da ćeš opet doći.“

Kad sam stigla do kreveta, videla sam da mi je Nova Sestra ostavila poruku. *Leni, popričaj sa Džeki – nešto u vezi sa socijalnim osiguranjem.*

Ispravila sam joj slovnu grešku olovkom koju je ostavila i krenula prema sestričkoj sobi. Džeki, glavna sestra kose sive kao čaplja, nije bila tu. Tada mi je nešto zapalo za oko.

Iza sestričkog pulta, pored stola, kanta za reciklažno đubre je čekala da se vrati čistač Pol. To je velika kanta na točkovima. Nekad je na dršci bilo markerom ispisano „čudo tehnike“, ali to su sad prefarbali. Polova kanta mi inače ne bi bila zanimljiva, ali tog dana mi je bila zanimljiva jedna bakica koja je dopola virila iz kante; šuškala je po papirnatom sadržaju obema rukama, a nožice u ljubičastim papučicama jedva su joj dopirale do poda.

Pošto je izgleda našla šta je tražila, bakica se uspravi; seda kosa bila joj je sva razbarušena od napora. Ona strpa papirić u džep ljubičastog bademantila.

Vrata kancelarije zazvečашe kad je neko pritisnuo kvaku. Džeki i Pol su upravo izlazili.

Bakica mi uhvati pogled. Stekla sam utisak kako ne želi da je uhvate u onom što je do malopre radila.

Baš kada su se Džeki i čistač Pol ukazali iz kancelarije – jedno umorno a jedno kao da se dosađuje – ja ciknuh.

Zapiljiše se u mene.

„Ćao, Leni!“, osmehnu se Pol.

„Leni, šta je bilo?“, upita Džeki. Onaj deo Džekinog lica odakle je slobodno mogao štrčati i kljun sada se složio u razdraženu liniju.

Nisam htela da odvoje pogled od mene dok je, iza njih, ljubičasta ženica silazila sa ivice kante i kretala u izuzetno sporo bekstvo.

„Ja... tamo je... pauk“, rekoh. „Na Majskom odeljenju.“

Džeki prevrnu očima kao da je to moja krivica.

„Dušo, sad ću ja to srediti“, reče Pol, i oboje pođoše za mnom ka Majskom odeljenju.

Stiskajući koverat u ruci, bakica stade i okrenu se. Onda mi susrete pogled i namignu.

Na moje veliko iznenađenje, Pol je zapravo uspeo da nađe pauka u uglu prozora na kraju Majskog odeljenja. Pitala sam se da to nije biblijsko znamenje. Tražite i naći ćete. Uhvatio ga je u plastičnu čašu, pokrio je dlanom i pustio nas da zavirimo. Primetih da mu je na nadlanci istetovirana reč „sloboda“. Kad je videla pauka, Džeki mi je rekla da *budem muško*, i da, ako hoću da vidim *pravog* pauka, dođem kod nje u dvorište leti, kad pravi roštilj. Navodno su paukovi koji žive pod njenim drvenim tremom tako krupni da im, ako ih uhvatiš ispod velike čaše, noge i dalje štrče napolje, pa ih slučajno otkineš. Odbila sam poziv i vratila se u krevet.

Najnoviji letak oca Artura ležao je na gomili podjednako tragičnih letaka na mom noćnom stočiću. Na svakom neki drugi Isus. Zabrinuti Isus, Isus sa ovcama, Isus s grupom bele dece, Isus na steni. A svaki još isusastiji od onog prethodnog.

Navukla sam zavesu oko kreveta i smestila se u pozu za razmišljanje. Otac Artur je rekao kako bi voleo da pruži ljudima odgovore. Razmišljala sam kako se sigurno oseća nemoćno i osujećeno što mu svi stalno postavljaju pitanja na koja on nikad nema odgovore. Kad si sveštenik koji ne zna odgovore, to je isto kao kad ne znaš da plivaš a drugi traže da ih naučiš. I očigledno je neverovatno usamljen. Zнала sam – oduvek sam znala – da neću iza teških vrata kapele naći nikakve odgovore. Umesto toga sam našla nekoga kome je potrebna moja pomoć.

Trebalo mi je nekoliko dana da napravim složen, višefazni plan kako da namamim više pacijenata u kapelu. Napraviću zagonetne postere koji upadaju u oči, možda čak malo skrenuti i pažnju medija. Verovatno bih mogla nagovoriti bolničku

radio-stanicu da javno pomene i pohvali kapelu. Umesto da se usredsredim na religiju, istakla bih terapijski značaj svojih razgovora sa ocem Arturom, i možda bih uzgred pomenula i koliko je hladovito u kapeli. To bi se dopalo drugim pacijentima, jer kao da su neki zakoni nalagali da u bolnicama uvek temperatura mora biti malo iznad prijatne. Taman dovoljno vruće da si uvek pomalo znojav. Ne toliko da možeš pržiti jaja.

Nova Sestra me je odvela u kapelu; da bih proverila je li otac Artur raspoložen za marketinški sastanak, provirila sam kroz odškrinuta vrata. Ipak, nije bio sam.

Otac Artur je stajao ispred čoveka u istovetnoj odeći – belom okovratniku, elegantnoj tamnoj košulji i pantalonama. Dok se rukovao sa ocem Arturom, ovaj je jednom rukom zaštitnički obgrlio čin njihovog sjedinjenja kao da ih štiti od hladnog vremena ili jakog vetra koji bi ih mogao otrgnuti jednog od drugog i poništiti sklopljeni dogovor.

Čovek je imao tamne obrve i tamnu kosu. Osmehivao se. Kao ajkula.

„Je l' ima nekoga?“, upita Nova Sestra.

„Aha“, šapnuh ja.

Tada je čovek neodređenih godina pošao prema vratima. Taman sam stigla da se uspravim kada su se vrata otvorila, a Artur i on se ukazali i zapiljili se u mene.

„Leni, kakvo iznenađenje“, reče Artur. „Koliko već dugo čekaš tu?“

„Uspeli ste!“, rekoh. „Uvukli ste nekoga unutra.“

„Molim?“, kaza Artur.

„Imate još jednu mušteriju.“ Okrenuh se čoveku neodređenih godina. „Zdravo, drugi prijatelju Isusa ili oca Artura.“

„Ah, pa ovaj, Leni, ovo je zapravo Derek Vuds.“

Derek pruži ruku. „Zdravo“, reče on ugladenim glasom. Strpala sam planove projekta „Spasimo kapelu“ ispod miške i rukovala se s Derekom.

„Derek, ovo je Leni“, reče otac Artur, „česta posetiteljka.“

„Leni, drago mi je“, kaza Derek i osmehnu se meni i Novoj Sestri, koja se vrzmala blizu vrata kao da joj je neprijatno.

„Iskreno, meni je samo drago što još neko osim mene dolazi ovamo. Vi ste prva osoba koju sam videla već nedeljama.“ Artur je gledao u pod. „Dakle, u ime radne grupe 'Spasimo kapelu', želim da vam zahvalim što ste našu kapelu izabrali za svoje versko odredište.“

„Radne grupe?“, upita Derek, okrećući se Arturu.

„Izvini, Leni, ne razumem baš najbolje“, reče Artur i baci pogled ka Novoj Sestri.

„Nema veze, ispričaću vam na sledećem sastanku.“ Okrenuh se Dereku. „Nadam se da ćete brzo ozdraviti.“

„Derek nije pacijent“, reče otac Artur, „on je iz kapele u ličfildskoj bolnici.“

„Neka, popunjena klupa je popunjena klupa, a ja imam izvestan plan kako da približimo Hrista...“

„Derek je upravo pristao da preuzme ovo radno mesto.“

„Koje radno mesto?“

„Moje. Nažalost, ja idem u penziju, Leni.“

Obrazi mi planuše.

„Ali ja bih veoma voleo da čujem tvoje planove za kapelu“, reče Derek i stavi mi ruku na rame.

Onda sam se okrenula.

I potrčala.

Leni i asistentkinja

U SEPTEMBRU PROŠLE godine bolnica je unajmila radnicu na određeno vreme.

Odsek za pomoć i usluge pacijentima izgubio je troje zaposlenih zbog jednog otkaza i dve trudnoće. Dotična privremeno zaposlena osoba, sa suviše visokom stručnom spremom – kako to uglavnom biva – upravo je diplomirala na Dobrom univerzitetu s Dobrom diplomom iz Dobrog predmeta. Problem je bio u tome što je tržište bilo prezasićeno Dobrim diplomcima iz podjednako uglednih škola, pa je ona oheručke prihvatila privremeno radno mesto administrativnog asistenta u Glazgovskoj kraljevskoj bolnici. Nije bilo važno što taj posao nema nikakve veze s njenom diplomom ili željenom karijerom; bila je srećna što više ne drhti negde napolju zajedno s drugim promrzlim diplomcima iz klase 2013.

Asistentkinju su odmah upregli i ona je nekoliko meseci rintala, unosila podatke u kompjuter i fotokopirala, sve vreme zureći kroz prozor na bolnički parking i čeznući za studentskim životom. Jednog dana, dok je pričala sa šefom, krupnim čovekom koji je nosio fuš parfem s pijace, pomenula je članak koji je nedavno pročitala – i to je zagolicalo šefovu pažnju taman

toliko da on digne pogled s telefona; reč je bila o dobrotvornoj umetničkoj fondaciji koja je nudila pozamašnu donaciju bolnicama i staračkim domovima ukoliko požele da uvedu pacijentima program umetničke terapije.

Šef je rekao asistentkinji da će tog popodneva sam fotokopirati svoju dokumentaciju, i u roku od nekoliko nedelja na asistentkinjinom stolu više praktično i nije bilo Uobičajenog kancelarijskog krša. Napisala je projekat, pribavila ponude od spoljnih saradnika, razgovarala s proizvođačima slikarskog materijala i popunila beskrajno mnogo dokumenata o zdravlju i bezbednosti, potrebnih da se probiješ kroz lavirint stavljanja teških bolesnika u sobu s makazama za papir i drvenim bojičama na koje bi se oni mogli slučajno nabosti.

Prezentaciju umetničkoj dobrotvornoj fondaciji održala je u njihovom sedištu u Londonu. Asistentkinji su se toliko znojili dlanovi dok je čekala da je prime u salu za sastanke da je ostavila mokre mrlje na dnu dokumenta, pa je morala zamoliti asistentkinju u fondaciji da joj napravi još jednu fotokopiju.

Novosti su stigle u četvrtak ujutru, malo posle jedanaest. Nije čitala prvi pasus pun fraza i zahvaljivanja što se prijavila, nego je odmah prešla na drugi, koji je počinjao rečima: *Vaša donacija sastojće se od...* Uspela je. U Glazgovskoj kraljevskoj bolnici postojaće slikarska soba.

Asistentkinja se posvetila slikarskoj sobi više nego što se ikada ičemu posvetila. Kada bi se uveče našla s prijateljima u pabu, na kvizu, davila ih je najnovijim vestima o medicinskom slikarstvu i hobijima. Vikende je provodila oslikavajući saksije za cveće koje će pacijenti crtati. Osmislila je tri različita postera da izreklamira novu slikarsku sobu i obezbedila medijsku pažnju dva lokalna časopisa i regionalnih vesti kako bi se novosti proćule.

Dan uoči velikog otvaranja asistentkinja je ušla u slikarsku sobu da proveri je li sve spremno. Spajanjem dve stare magacin-ske prostorije računarskog odseka dobila je učionicu pristojne

veličine, a pritom je kroz velike prozore na dva zida unutra dopiralo i prirodno svetlo. Bili su tu ormarići sa slikarskim priborom, knjige o umetnosti, tabla za nastavnika, stolovi i stolice različitih visina i različite po udobnosti – namenjene potrebama različitih pacijenata – lavabo za pranje četkica i zid prekriven panoima gde su konopci i štikaljke visili na različitim visinama kako bi pacijenti mogli okačiti radove da se suše.

Obilazila je prostoriju. Slikarska soba je bila spremna. Olovke nisu bile polomljene, stolovi nisu bili izvrljani, lavabo je još bio blistavo beo a pod nije bio prekriven kapljicama boje. Jednog dana, pomislila je, uskoro, ova soba će sva vrveti od boja i od umetničkog izraza. Pružaće pacijentima utehu za dušu. Biće to mesto na kom je neko voljan da ih sasluša. Mesto na kom bar nakratko prestaju da budu „bolesni“ ljudi i postaju samo ljudi. Pre nego što je zaključala vrata, udahnula je miris sveže farbe sa zidova i podsetila sebe da je pre samo nekoliko meseci ovo bio loše organizovan magacin za kompjutersku opremu.

Jutro velikog otvaranja. Asistentkinja se dovezla na posao, sve vreme misleći da će joj pozliti. Jedva je čekala da svima ispriča o slikarskoj sobi, ali, što je još važnije, jedva je čekala da pacijenti vide samu sobu. Jedino nije mogla zamisliti kako će to izgledati kada uđu i počnu da je koriste. Kakve li će priče ispričati prvi crteži?

Kada je stigla u kancelariju u namenski kupljenoj odeći, nije mogla da shvati zašto je šef tako uzdržan, zašto je ne gleda u oči i zašto sve deluje tako... sumorno. Pokazala mu je reakcije na *Tviteru* na svom telefonu i iznela raspored velikog otvaranja.

„Slušaj, ne bih te gnjavio, naročito ne danas“, reče on, prolazeći prstima kroz ostatke kose, „ali trebaće nam nastavnik slikarstva, i uz ovo smanjenje budžeta i odmora koje treba isplatiti radnicima primljenim na određeno...“

Asistentkinji je srce tuklo; kad bi rekla da se nije nadala ovom pitanju, bila bi to laž. Na kraju krajeva, očigledno će im za slikarsku sobu trebati nastavnik, a on nikako da ga unajmi.

Znao je da je sama asistentkinja diplomirala na umetničkom fakultetu – a i ko bi bio bolji za to radno mesto? Ona čvrsto stisnu sopstvenu ruku.

„U svakom slučaju, ta žena koju sam unajmio koštaće više nego što sam očekivao, pa nemamo budžet da ti obnovimo ugovor na kraju meseca. Ali obavezno ostani na otvaranju. I imaš još tri nedelje pre nego što ti ugovor zvanično istekne.“

Asistentkinja se osmehivala tri ili četiri sekunde dok je njen zaprepašćeni mozak pokušavao ustima da prenese poruku kako nije vreme za smeškanje.

Onda je došlo vreme za televizijski intervju. Uvela je novinare u slikarsku sobu, pomogla im da nameste za snimanje bolesnu decu koju su pozvali na veliko otvaranje. („Samo slomljene ruke i noge, molim te, ništa previše tmurno; bez obolelih od raka“, glasila su šefova uputstva.) Televizijski voditelj je postavio asistentkinju da se slika s decom, i kamera je kružila naokolo dok je ona pokazivala kako se crta zvezda, a deca je precrtavala gustom žutom temperom na crnom papiru. Kamera se zaustavila na krupnom planu šefa, koji je, praćen zadahom lažnog *Gučijevog* parfema, stigao sav žustar i svima stavio do znanja kako je on na čelu odseka zaslužnog za ovaj projekat. Namestili su mu mikrofon i pripremili ga za intervju, koji će se emitovati na večernjim vestima, u šest i u pola jedanaest. Asistentkinja je polako ustala i izašla iz sobe.

Gutala je suze sve do kancelarije. Istresla je kutiju papira za fotokopiranje na pod, pa ju je žurno napunila svojim stvarima: spakovala je svoju šolju, ram za slike, kutiju maramica. Imala je mnogo manje stvari nego što je očekivala, i čak su i lični papiri i uzorci boja za slikarsku sobu lako stali u kutiju. Ostavila je propusnicu na šefov sto i zatvorila vrata za sobom.

U glavi joj se mutilo od osećanja. Želela je da izađe iz zgrade pre nego što televizijska ekipa, deca i novinari pokuljaju u hodnik; nije mogla podneti da je vide. Ipak, pošto više nije imala propusnicu, morala je kroz vrata za pacijente umesto na ulaz

za zaposlene, a nije mogla da se seti kako da stigne onamo. U lavirintu bolničkih hodnika dala se u trk.

Nije videla devojčicu u ružičastoj pidžami dok se nije sudarila s njom.

Asistentkinja je uspela da zadrži ravnotežu, ali devojčica u pidžami nije. Sapplela se o asistentkinju i pala na pod. Hrpica kostiju i ružičaste boje.

Asistentkinja pokuša da se izvini, ali uspela je da ispusti samo pridavljeni cik. Sestra koja je vodila devojčicu čučnu pored nje i posla čistača, koji je tuda prolazio, po invalidska kolica. Asistentkinja nije stigla devojčici da vidi lice, ali je primetila tanke ruke dok ju je medicinska sestra žurno smeštala u kolica i odvozila je nekuda. Pokušala je da dovikne izvinjenje za njima.

Kada je asistentkinja probala da zaspi – iako joj nekoliko čaša merloa koje je sručila u sebe uopšte nije ublažilo misli – pred sobom je videla samo te tanke ruke dok je sestra dizala devojčicu u kolica. Nije mogla nazad, onamo. Ali morala je.

Sutradan je asistentkinja telefonirala dečjem krilu bolnice ne bi li saznala ko je devojčica u ružičastoj pidžami. Umela je da im kaže samo ovo: po njenoj proceni je imala šesnaest ili sedamnaest godina, plavu kosu i roze pidžamu. Posle skoro četrdeset minuta čekanja na telefonu, prebacivanja veze drugima, ispitivanja o njenim namerama i nekoliko laži o tome kako je u rodstvu s devojčicom, iz bolnice su saopštili asistentkinji ime odeljenja gde je ova smeštena.

I tako se dogodilo da je asistentkinja stajala u podnožju mog kreveta s pokajničkim izrazom na licu i buketom svilenkastih žutih ruža u ruci.

Leni i slikarska soba

ASISTENTKINJA JE VEROVATNO lepša nego što ste je zamislili. I viša. Ipak, bila je stidljivija nego što je trebalo. Kao da se iznenadila što sme da mi sedne na ivicu kreveta a da mi se kosti ne razbiju poput stakla. Istog smo porekla, mislila je ona, pošto je i njoj otac Šveđanin. Ili Švajcarac. Nije mogla da se seti. A to je bilo bitno, naravno. Ipak, ne toliko bitno kao ono što mi je rekla sledeće.

Ako želim u slikarsku sobu, Nova Sestra će morati da pita Džeki, tako je rekla. Džeki je izjavila da to ne zavisi od *nje*, pa je Nova Sestra morala da pita doktora, koji će odlučiti je li mi dozvoljeno da idem u novu slikarsku sobu za pacijente i da li bi me to dovelo u opasnost od zaraze, infekcije ili besnih vukova koji će mi oglodati cevčicu za infuziju.

Ipak, Nova Sestra se nije vratila. Dok sam čekala, čitala sam bajate novine koje sam dobila tog jutra. Čistač Pol mi ih ponekad ostavi na noćnom stočiću. Najviše volim mesne novine – u kojima ostatak sveta ne postoji, i važni su samo novi vrt u ovdašnjoj osnovnoj školi i starica koja je ištrikala prekri-vač i dala ga u dobrotvorne svrhe. Deca postaju godinu dana starija, tinejdžeri maturiraju, a babe i dede postaju pokojni.

Sve je malo, sa svime se može izaći na kraj, i svako čeka svoj red da umre.

Kad sam pročitala novine, pričekala sam još neko vreme. Isprva sam čekala strpljivo, ali onda sam zapravo počela da razmišljam. Postoji neka soba, prostor oblika kvadra u koji još nikad nisam kročila – tamo sigurno ima boja, olovaka, papira i (ako Višnu da) šljokica. Možda se čak dokopam i trajnog flomastera za grafite koje sam planirala. Iznad same moje glave, na ploči sa utičnicama i prekidačima, nalazi se usrdni bolnički podsetnik o tome koliko mi brzo ističe rok. Na beloj tablici crvenim markerom piše „Leni Peterson“, a pored poslednjeg „n“ je mrljica. Problem s tablama je što ih je vrlo lako obrisati. Predviđene su da se na njih opet i opet ispisuju imena onih retkih nesrećnika koji završe na Majskom odeljenju. Jednog dana, uz jedan kratak potez sunderom, mene više neće biti. Moje mesto će zauzeti neki novi pacijent žgoljavih ruku i krupnih očiju.

Još sam čekala.

Kad sam tek došla ovamo, imala sam sat, ali čak i dok sam ga nosila, uglavnom sam zapitkivala ljude koliko je sati, a onda sam pitala opet, pošto nisam mogla da poverujem u to što bi mi odgovorili. Mislila sam da sam na Majskom odeljenju provela dva meseca, a onda bi se ispostavilo kako je prošlo samo dve nedelje.

Ipak, to je bilo pre koju godinu.

Nakon tog jutra čekala sam sedam nedelja da mi Nova Sestra saopšti smem li u slikarsku sobu. Obuzeli su me strepnja, nemoćna ljutnja i očajanje, a onda sam se pomirila s njenim odsustvom. Tim redom. Dva puta. Pete nedelje čekanja, u glavi sam osmislila slikarsku sobu prema asistentkinjinom opisu. Nisam zaboravila ni prozore. Asistentkinja je rekla da na dva zida postoje veliki prozori. Tokom nedelja prevedenih u čekanju, prozori su rasli i rasli sve dok čitav stražnji zid slikarske sobe nije postao jedan veliki otvoren prozor. Druga strana se

pretvorila u zid sagrađen od četkica – na stotine njih je štrčalo iz zida, i samo su čekale da neku izabereš.

Šeste nedelje je već opet počelo da me hvata uzbuđenje. Vežbala sam u sebi šta ću reći kad Nova Sestra dođe da me vodi onamo. Pažljivo sam razmatrala koje papuče da obujem (svakodnevne ili one fine, nedeljne?). Sedme nedelje sam već bila pribrana i spremna. Sa svakim danom koji bi prošao, moje samopouzdanje je raslo. Više nisam morala da planiram ili maštam. Doći će. Nova Sestra će doći po mene.

„Izvini što sam se toliko zadržala“, reče Nova Sestra kad sam se vratila. „Nadam se da nisi čekala sve vreme?“

„Jesam“, rekoh. „Ali nema veze, važno je da si došla.“

Nova Sestra pogleda na sat. „Bože blagi... dva i po sata. Izvini, Leni.“

Osmehnuh se i zavrteh glavom. Bolnica je surova gospodarica. Međunarodna datumska granica prolazi negde između Majskog odeljenja i sestrinske sobe. Protiv bolničkog vremena se možeš boriti jedino tako što se ne boriš s njim. Ako Nova Sestra želi da tvrdi kako je nije bilo samo dva i po sata, neka je. Ako se boriš protiv bolničkog vremena, ljudi se zabrinu. Pitaju te šta misliš, koja je sad godina, i sećaš li se ko je premijer.

„Izvini što si čekala, ali vesti su dobre“, reče ona, „smem da te odvedem po podne.“

Ne obraćajući pažnju, nazula sam papuče i onda otkrila da su moja stopala izabrala svakodnevne, a ne one fine, nedeljne. Pa dobro, na njima je da odluče, na kraju krajeva.

„Hoćemo li?“, upita ona dok sam vezivala bademantil.

„Hoćemo“, rekoh i uhvatih je za pruženu ruku.

Nagon za preživljavanjem je čudo. Počela sam da pamtim put do svakog mesta na koje idem s Majskog odeljenja. Valjda se moja podsvest brine da me drže zarobljenu ovde. Mogu vam reći ovo: da biste s Majskog odeljenja stigli u slikarsku sobu, kod sestrinske sobe skrenete levo, pa pođete dugačkim